

Maturitní okruh č. 19

DAŇOVÁ SOUSTAVA

ZÁKLADNÍ POJMY

Daňová soustava – je soustava daní, jejímž cílem je zabezpečit příjmy do státního rozpočtu (respektive rozpočtů veřejných).

Daně – jsou chápány jako spoluúcast občanů a podnikatelů na státních výdajích.

Daň – zákonem stanovená nenávratná částka (platba ve prospěch veřejných rozpočtů).

Daňová politika státu je součástí jeho hospodářské politiky.

K modelování výše daní slouží **daňové principy**:

- 1. princip daňové neutrality** – zdanění nemá negativně ovlivňovat rozhodování podnikatele. Výše zdanění nesmí záviset na druhu podnikatelské činnosti, zaměření podnikatelského záměru, způsobu financování podniku (domácím nebo zahraničním kapitálem) atd. Daně tedy musí vystupovat jako neměnný parametr, každému musí být měřeno stejně;
- 2. princip daňové univerzality** – cílem je, aby zdanění platilo všeobecně, s co nejmenším počtem výjimek z daných pravidel;
- 3. princip dostatečné daňové výnosnosti** – tzn. zabezpečení dostatečných příjmů do veřejných rozpočtů – tedy daňových výnosů;
- 4. princip daňové únosnosti** – daň musí být dostatečná, ale ne přehnaně vysoká. Musí respektovat hledisko daňových poplatníků – tzn.: aby neúměrně nezatěžovala podnikatelské subjekty (poplatník musí být schopen daň zaplatit);
- 5. princip daňové pružnosti** – výše daní se mění v závislosti na ekonomických potřebách státu (tzn. pružně měnit daňovou sazbu podle potřeb veřejných rozpočtů a HDP). Je nezbytné přihlídnout k výši daňových výnosů v daném roce, ale i v letech následujících;
- 6. princip daňové spravovatelnosti** – stát musí zabezpečit správce daní (vyměření, výběr a odvod do státního rozpočtu) – zajištěno cestou finančních úřadů.

Plátce daně (zaměstnavatel) – je ten, kdo daň vypočítává, sráží ji a odvádí cestou finančních úřadů do státního rozpočtu (nebo jiného určeného veřejného rozpočtu).

Poplatník daně (zaměstnanec) – je ten, komu daň snižuje jeho prostředky, které má k dispozici.

ROZDĚLENÍ DANÍ

1. **PŘÍMÉ DANĚ** – tzn. daně, které mají bezprostřední vazbu na tvorbu hodnot a zisku fyzickými a právnickými osobami. Dopadají na důchod fyzických a právnických osob přímo.

a) *důchodové daně*

- daň z příjmů fyzických osob;
- daň z příjmů právnických osob;

b) *majetkové daně (reálné)*

- daň z nemovitých věcí - daň z pozemků;
- daň ze staveb a jednotek;
- daň silniční;

2. **NEPŘÍMÉ DANĚ** – dopadají na důchod (příjem) fyzických a právnických osob nepřímo – tzn.: jde o daně, které jsou spjaty s prodejem a poskytováním zboží nebo služeb. Poplatníkem nepřímých daní je konečný spotřebitel, který je platí v ceně výrobků a služeb.

a) *univerzální* – je vybírána při prodeji téměř všech druhů zboží a služeb;

- daň z přidané hodnoty,

b) *selektivní*

- spotřební daně.

Od 1. 1. 2008 jsou vybírány nové daně **energetické**:

- daň ze zemního plynu
- daň z pevných paliv
- daň z elektřiny

PŘÍMÉ DANĚ

Daň z příjmů fyzických osob

Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou fyzické osoby. **Poplatníci jsou daňovými rezidenty České republiky, nebo daňovými nerezidenty.**

Poplatníci **jsou daňovými rezidenty České republiky, pokud** mají na území České republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržují (tzn., kteří zde pobývají alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce). **Daňoví rezidenti České republiky mají** daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.

Poplatníci **jsou daňovými nerezidenty, pokud nejsou uvedeny v předchozím odstavci nebo to o nich stanoví mezinárodní smlouvy.** **Daňoví nerezidenti** mají daňovou povinnost, která se vztahuje jen na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR.

Dani podléhají tyto příjmy:

- **ze závislé činnosti** – tzn. ze zaměstnaneckého poměru, funkčního požitku, za práci člena družstva, společníka v s.r.o., komanditisty, odměny člena orgánu právnické osoby, likvidátora apod.
- **příjmy ze samostatné činnosti** – tzn., živnostníci, dále např. příjmy z autorských práv a duševního vlastnictví, z výkonu nezávislého povolání atd.;
- **příjmy z kapitálového majetku** – např. úroky z půjček, z úroků z vkladů na účtech, z dividend, podíly na zisku a.s., s.r.o., komanditní společnosti, družstva, podíly na zisku tichého společníka, výhry, úroky z vkladů atd.;
- **příjmy z nájmu** – bytu, nebytových prostor, strojů a zařízení atd.;
- **ostatní příjmy** – např. z převodu členských práv v družstvu, výhry v loteriích, příležitostné příjmy atd.

Značná část příjmů je od daně osvobozena, např.:

- příjmy z prodeje rodinného domu, bytu, pokud v něm prodávající měl bydliště nejméně po dobu 2 let bezprostředně před prodejem;
- příjem z prodeje hmotné movité věci s výjimkou příjmu z prodeje cenného papíru, motorového vozidla, letadla nebo lodě, nepřesahuje-li doba mezi jejich nabytím a prodejem dobu 1 roku
- přijatá náhrada majetkové nebo nemajetkové újmy, plnění z pojištění majetku a plnění z pojištění odpovědnosti za škodu apod.
- dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, sociální služby, dávky státní sociální podpory atd.;
- stipendia;
- příjem přijatý v rámci plnění vyživovací povinnosti atd.

Příjmy ze závislé činnosti (tzn. zaměstnaneckého poměru):

Poplatníkem daně je zaměstnanec a plátcem zaměstnavatel. Zaměstnancům jsou v průběhu roku sráženy zálohy na daň z příjmů. Pokud zaměstnanec nebude mít jiné příjmy, tak celoroční daň vypočte a zaúčtuje zaměstnavatel, aniž by zaměstnanec podával daňové přiznání.

Sazba daně:

Daň ze základu daně sníženého o nezdánitelnou část základu daně a o odčitatelné položky od základu daně zaokrouhleného na celá sta Kč dolů činí 15 % a 23 % z hrubé mzdy.

Vyšší sazba se vztahuje na příjmy, které překročí čtyřnásobek průměrné mzdy (letos 141 764 korun měsíčně), současně se ale ruší i dřívější sedmiprocentní solidární daň.

Slevy na dani:

Typ slevy	měsíční/roční
na poplatníka	2 320 / 27 840
na manžela/ku (bez příjmů), s příjmem do 68 000	2 070 / 24 840
na manžela/ku ZTP/P (bez příjmů)	4 140 / 49 680
částečný invalidní důchod	210 / 2 520
plný invalidní důchod	420 / 5 040
pro držitele průkazu ZTP/P	1 345 / 16 140
student (za soustavné studium) prezenční studium	335 / 4 020
Na umístění dítěte do mateřské školy	Max. do výše min. mzdy 9 900 Kč
daňové zvýhodnění na dítě	1 117 / 13 404 na první dítě
	17 004 na druhé dítě
	20 604 na třetí a další dítě

Sleva na poplatníka pro rok 2022 bude 30 840 korun.

Daň z příjmů právnických osob

Poplatníci jsou **daňovými rezidenty České republiky, nebo daňovými nerezidenty.**

Poplatníci jsou **daňovými rezidenty České republiky, pokud** mají na území ČR své sídlo nebo místo svého vedení. Mají daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdroje na území ČR, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.

Poplatníci jsou **daňovými nerezidenty, pokud** nemají na území ČR své sídlo nebo to o nich stanoví mezinárodní smlouvy. **Daňoví nerezidenti mají** daňovou povinnost, která se vztahuje pouze na příjmy ze zdrojů na území ČR.

Předmětem daně jsou příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem, není-li stanoveno jinak.

Zdaňovacím obdobím je:

- a) **kalendářní rok;**
- b) **hospodářský rok** – právnické osoby již nemusí kvůli daňovému přiznání uzavírat účty k 31. 12., ale na základě souhlasu finančního úřadu mohou mít období např. od října do konce září následujícího roku).
- c) **účetní období,** pokud je toto účetní období delší než nepřetržitě po sobě jdoucích 12 měsíců.

Základ daně – hospodářský výsledek před zdaněním upravený o odčitatelné položky.

Sazba daně:

- **19 %** ;
- **5 %** - u základních investičních fondů
- **0 %** - u fondů penzijních společností

Upravený základ daně se zaokrouhlí na celé tisícikoruny dolů.

Pozn.

Daňové přiznání se podává do 31. března následujícího roku. Zpracovává-li daňové přiznání daňový poradce, pak do **30. června**.

Silniční daň

Předmětem daně jsou silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla registrovaná a provozovaná v ČR, jsou-li používána k podnikání nebo jiné samostatné činnosti. Bez ohledu na to, zda jsou používána k podnikání, jsou předmětem daně vozidla s největší povolenou hmotností nad 3,5 t určená výlučně k přepravě nákladů a registrovaná v ČR.

Poplatníkem daně je ten, kdo je jako provozovatel vozidla zapsán v technickém průkazu vozidla.

Základem daně je:

- zdvihový objem motoru v cm³ **u osobních automobilů** s výjimkou osobních automobilů na elektrický pohon;
- součet největších povolených hmotností na nápravy v tunách a počet náprav **u návěsů**;
- největší povolená hmotnost v tunách a počet náprav **u ostatních vozidel**.

Sazba daně – je určena v Kč v roční výši (je stanovena pevnými částkami).

Daň z nemovitých věcí

Daň z nemovitých věcí tvoří:

- a) daň z pozemků
- b) daň ze staveb a jednotek

a) Daň z pozemků

Předmětem daně jsou pozemky na území České republiky evidované v katastru nemovitostí.

Poplatníkem daně je vlastník pozemku.

Základ daně – je stanoven podle výměry pozemku v m² a průměrné ceny stanovené na 1 m² ve vyhlášce.

Sazba daně – pozemky se dělí do skupin, které se liší sazbou daně (0,75 % až 0,20 Kč) a dále jsou násobeny koeficientem podle počtu obyvatel v dané obci (od 1,0 v obcích do 1000 obyvatel až 3,5 v obcích nad 50 000 obyvatel, 4,5 v Praze).

b) Daň ze staveb a jednotek

Předmětem daně je, nachází-li se na území České republiky,

a) zdanitelná stavba, a to

1. budova, kterou se pro účely daně z nemovitých věcí rozumí budova podle katastrálního zákona,
2. inženýrská stavba uvedená v příloze zákona

b) jednotka

Předmětem daně není budova, v níž jsou jednotky.

Na zdanitelnou stavbu, která není samostatnou nemovitou věcí, se pro účely daně z nemovitých věcí hledí jako na nemovitou věc, jejímž vlastníkem je ten, kdo vlastní věc, jejíž je tato stavba součástí.

Poplatníkem daně je vlastník zdanitelné stavby nebo jednotky.

Základ daně – základem daně ze staveb a jednotek u zdanitelné stavby je výměra zastavěné plochy v m² podle stavu k 1. lednu zdaňovacího období.

Sazba daně – je závislá na druhu stavby a násobí se koeficientem podle podlaží a umístění v konkrétní obci.

Obce mohou obecně závaznou vyhláškou pro všechny nemovitosti na území celé obce stanovit jeden místní koeficient ve výši 2, 3, 4 nebo 5. Tímto koeficientem se vynásobí daň poplatníka za jednotlivé druhy pozemků, zdanitelných staveb nebo jednotek, popřípadě jejich souhrny.

NEPŘÍMÉ DANĚ

Daň z přidané hodnoty

- Základní nepřímá daň, které podléhá konečná spotřeba zboží a služeb.
- Poplatníkem je v podstatě každý, kdo si dané zboží či službu zakoupí.
- Plátcem DPH jsou osoby, které uskutečňují ekonomické činnosti (výrobu, obchod, zemědělství atd.) a k dani se zaregistrují u finančního úřadu.

Fyzická nebo právnická osoba se musí **povinně zaregistrovat**, pokud její obrat přesáhne za **12** bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců **1 milion Kč**. Registrovat se lze i dobrovolně.

Základem pro výpočet daně je **přidaná hodnota** (tzn., že podstatou daně je to, že daňový subjekt zdaňuje pouze tu část hodnoty zboží či služby, kterou sám přidal).

Základem daně je:

- pořizovací cena zboží, nebo není-li známa, tak celkové náklady vynaložené k okamžiku jeho dodání;
- při **dovozu zboží součet celní hodnoty** (tzn. celkové ceny zboží včetně pořizovacích nákladů – např. dopravy), **cla** a **spotřební daně** (pokud se u daného zboží vybírá).

Daň se vybírá v tom státě EU, kde se zboží spotřebuje. Jestliže fyzická nebo právnická osoba začne podnikat v jiném státě, musí se v něm registrovat k DPH, splní-li tamní podmínky.

Sazba daně:

- základní sazba - **21 %**;
- snížená sazba - **15 %** (např. potraviny, živá zvířata, voda, dětské pleny, vstupné na výstavy, koncerty atd.)
- snížená sazba **10 %** - kojenecká výživa, tištěné knihy, vybrané léky

Od platby DPH jsou osvobozeny např.:

poštovní, rozhlasové a televizní služby; vzdělávání; zdravotnictví atd.

Spotřební daně

Spotřební daní se zdaňují vybrané výrobky, které zatěžují lidský organismus nebo životní prostředí.

Spotřebními daněmi jsou:

- **daň z minerálních olejů;**
- **daň z lihu;**
- **daň z piva;**
- **daň z vína a meziproduktů;**
- **daň z tabákových výrobků.**

Plátci této daně jsou fyzické a právnické osoby, které uvedené zboží vyrábějí, vyvážejí nebo dovážejí.

Poplatníky jsou všichni, kteří uvedené zboží kupují (daň je obsažena v ceně těchto výrobků).

Základem daně je množství v naturálních jednotkách (l; hl; %). Výjimkou jsou tabákové výrobky, kde se daň stanoví částečně z ceny pro konečného spotřebitele a částečně z množství v kusech.

Spotřební daň se zahrnuje do nákladů na pořízení zboží a zvyšuje základ pro výpočet DPH.